

Egyházi gyűléseink.

Az unitárius egyház életében történelmi jelentőségű napok folytak le Kolozsvárt 1927 évi november 2—7 napjain. A hitnek, az egyetakarásnak, az áldozatkészségnek s a történelmi hivatás felismerésének az az ereje, amely ezekben a napokban megnyilatkozott, hisszük, hogy maradandó nyomokat hagy egyházunkban, sőt a többi kisebbségi egyházakra is jótékony kihatással lesz. Egy új pünköszt felemelő örömeiben volt részünk s ráléptünk arra az útra, amelyen egy szebb és biztosabb jövő kilátásai nyílnak meg előttünk. Ezek a napok méltán sorakoznak a XVIII. században a világi főuraink által kezdeményezett szervezéshez s a mult század önkényuralma ellen készült védekezéshez. Bizonyosságául annak, hogy a lélek él s hasonló okok, ugyanazon eredményeket szülik a történelem folyamán. Mi, amidőn meghajtjuk lobogónkat a legkisebb egyház lelki nagysága előtt, a krónikás hűségével igyekszünk leírni e fölemelő ünnepi napok lefolyását.

1. *Lelkészto vábbképző.* Ezen a címen folyt két napon keresztül az a magas színvonalon álló eszmecsere, amelyet az E. K. Tanács intézkedése folytán az idén a theológiai akadémia rendezett, amelynek célja volt, hogy valláserkölcsi nevelésünket az egész vonalon a jelen idők kívánalmai szerint átalakítsa, illetve az átalakításhoz szükséges alapelveket megállapítsa. Az értekezletet *Dr. Varga Béla* előadása vezette be, aki a valláserkölcsi nevelésre vonatkozó újabb irányzatokat mutatta be. Különösen hangsúlyozta, hogy a vallást iskoláinkban ki kell emelnünk a közönséges tantárgyak közül s óvakodnunk kell a kritikai szellem túltengésétől. *Dr. Kiss Elek* „Az ószövetség szerepe valláserkölcsi nevelésünkben“ című értekezésében rámutatott az ószövetségben rejlő gazdag nevelési anyagra s annak miként leendő felhasználására. *Gálfi Lőrinc* pedig az újszövetség nevelői értékeit állította előnkbe a tőle megszokott világos és teljes kritikai alapon álló előadásban. *Csifó Salamon* az egyháztörténelem széles mezejét járta be s gondosan igyekezett kiválogatni annak terméséből azokat, amelyek a mi viszonyaink között építő hatásúak lehetnek a gyermeki lelkekre. Végül *Dr. Boros György* „A hit- és erkölctani nevelés“ címen mutatta be azt, hogy miképpen képzel el az egész valláserkölcsi nevelésünket. Mindkét reggel az értekezlet imádsággal kezdődött, melyet ifj. *Máthé Lajos* és *Szentiványi Sándor* lelkészek végeztek. Ezenkívül volt két érté-

kes biblia magyarázat. Egyiket *Sigmond József*, a másikat *Lőrinczi Dénes* lupényi lelkész végezte. Az előadásokat részletes eszmecsere követte, amelyben nagyon sokan résztvettek. Minden felszólaláson — bármilyen nagy eltérések is mutatkoztak a felfogásban — látszott a tárgy szeretete és az elfogulatlan tárgyilagosság. Bár határozott megállapodások nem jöttek létre, de nagyon sok értékes gondolat és irányelv merült fel a kérdés körül. Az E. K. T.-hoz beterjesztett jelentés alapján a kiküldendő tiz tagú bizottság feladata lesz a felmerült irányelvek alapján valláserkölcsei nevelésünk teljes kiépítésére konkrét javaslatot tenni. Mi csupán az ügy sürgettségére hívjuk fel az illetékes tényezők figyelmét, mert részint a tankönyvek teljes hiánya, részint azok hibái miatt elérkezett a cselekvés tizenkettedik órája.

2. Az *általános Unitárius Lelkészkör közgyűlése Székely Tihamér* áhitatos imádságával kezdődött, amelyre *Kovács Lajos* tartalmas elnöki megnyitója következett. A titkári jelentésben, melyet *Sigmond József* terjesztett elő, ez úttal az összes lelkészkerök évi működéséről kaptunk megfelelő képet. *Balázs András* az „Unitárius Szószék“-ről tett jelentést, melynek gondos szerkesztéséért elismerésben részesült. *Ürmösi Károly* a pénztár állásáról tett megnyugtató jelentést. A *Járai Béla*-féle imádság pályázatra a jutalmat *Nagy Béla* segesvári lelkész nyerte el, mint egyetlen pályázó. A legjelentékenyebb irodalmi munkásságot kifejtett gyakorló lelkészek részére kitűzött 500 lej pályadíjat *Kovács Lajos* és *Ütő Lajos* megosztva kapták. Nagy érdeklődés kísérte *Lőfi Ödönnek*, a prágai konferenciáról tartott értékes felolvasását, amelyet folyóiratunkban is közlünk. Végül még a lelkészker keretében alakítandó fegyelmi tanácsra és lelkészi közszellem ápolására nézve hoztak határozatokat.

3. Az *U. I. T. közgyűlése* november 5-én d. u. volt. *Dr. Ferenczy Géza* igazgató nyitotta meg. *Dr. Borbély István* főtitkár részletes és beható jelentést terjesztett be a lefolyt évi egyházi irodalmi termékekről, mindenikről találó jelentést adva. A jelentést folyóiratunk jövő számában közöljük. *Hadházy Sándor* pénztáros az ő közismert szaktudásával és lelkesedésével egybeállított számadását mutatta be, amelyet a közgyűlés megnyugvással vett tudomásul. Csupán a folyton növekedő hátrálékok okoznak aggodalmat. Pedig a folyton emelkedő nyomdai drágaság nagyon megnehezíti a „Keresztény Magvető“-nek még az eddigi terjedelemben való megjelenését is.

Annál kevésbbé lehet eleget tenni ama kifejezésre jutott közóhajtásnak, hogy kéthavonként jelenjék meg, ha csak a nyomdai viszonyokban valamely lényeges változás nem következik be. A közgyűlés *S. Nagy László* jeles író, ki Társaságunk ügyeit eddig is meleg szeretettel karolta fel, egyhangulag titkárrá választotta. Végül *Dr. Ferenczy Géza* áldozatkész igazgatónk 5000 lej pályadíjat tűzött ki egy unitárius vonatkozású elbeszélés, költemény vagy festmény jutalmazására. A pályázati hirdetés folyóiratunk más helyén olvasható.

Itt említjük meg, hogy az U. I. T. választmánya a közgyűlés utasítására november 7-én ülést tartott, amelyen beható tárgyalás alá vette az unitárius irodalom megszervezését. A részletes program megállapítására egy öt tagból álló bizottságot küldött ki. Előre is fölhívjuk azok figyelmét, akiknek kiadásra szánt kész vagy készülő félben levő dolgozataik vannak, hogy azt *Dr. Borbély István* főtitkár-nál jelentsék be.

4. *Egyházi Főtanács.* November 6 és 7-én folyt le. *Dr. Ferenczy Géza* főgondnok nyitotta meg nagyhatású beszéddel. Az elnöki tisztet a gyűlés tartama alatt *Szent-Iványi József* főgondnok társával fölváltva töltötték be. A 19 fő és több alpontból álló tárgysorozat minden egyes tételére itt nem térhetünk ki. Azonban négy nagyjelentőségű eseményt mégis ki kell emelnünk. Ezek a püspök és az E. K. T. jelentése, a papszentelés és a tisztviselő progresszív adójának a kimondása.

A püspöki jelentést *Kovács Kálmán* titkár olvasta fel. Általában mély nyomokat hagyott maga után az ősz főpásztor minden szava; de általános helyesséssel találkozott az a bejelentése is, hogy a Dávid Ferenc liberálisusával s az ő emlőjén növekedett egyház hagyományaival nem tartotta és nem tartja összeegyeztethetőnek a reverzálisok követelését, kijelentve azt a reménységét, hogy ezt a mi szabadszellemlünket a testvér magyar egyházak nem fogják a saját előnyükre s a mi kárunkra kihasználni.

Az E. K. Tanács hatalmas jelentését *Dr. Mikó Lőrinc* ismertette. Mindenre kiterjedő, alapos és részletes pontossággal állította előnkbe egy év nehéz munkáját és fáradságos küzdelmeit. A jelentés nyomán sajnálattal tapasztaltuk, hogy erőinket és tehetségeinket, ahelyett, hogy a belső építésre, a hitélet és erkölcs fokozására, intézményeink gyarapítására fordíthatnók, még mindig lekötik az önvédelmi harcok s az iskoláink biztosításáért folytatott nehéz küzdelmek.

Az idei Főtanácsnak különösen ünnepies színt kölcsönzött 15 új lelkésznek a felszentelése, akik között ott láttuk *Dr. Borbély István* kolozsvári koll. igazgatót, *Boros Jenő* sz.-kereszturi tanárt és *Lőrinczi Zoltán* egyházi ellenőrt. Az ünnepi istentiszteletet *Dr. Varga Béla* theol. tanár végezte áhitatos imádsággal és tartalmas, szép egyh. beszéddel. De általános mély érdeklődés kísérte az ősz főpásztornak az új lelkészekhez intézett fölavató beszédét is, amelynek tartalma, gondolatmenete s előadásának érces hangja mindvégig lekötötte az áhitatos hallgatóságot. Szinte csodával határos a főpásztornak az a bejelentése, hogy most már egyházunkban egyetlen egy lelkipásztor van csak, akit nem ő szentelt fel.

Az ünnepi hangulatot a tetőpontra emelte az egyházi tiszviselők önkéntes, progresszív adózásának a bejelentése és határozattá emelése. Azok az egyszerű munkások, akik eddig is minden világi élvezetről lemondottak, akik maguk is támogatásra szorulóknak, hogy a bekövetkezett súlyos viszonyok között is az ösöktől reánk maradt egyházat s annak intézményeit fenntarthassák, erejüket szinte túlhaladó feladatra vállalkoztak igazi unitárius lelkésedésből. Az egyszerű szolgáltól fel a püspöki méltóságig minden alkalmazott progresszív arányban jövedelmének egy részét a köz oltárára helyezi Isten előtt kedves áldozatul. 1927. nov. 7-ike nevezetes dátum lesz mindenha az unitárius egyház történetében. Ha eddig voltak is aggodalmaink a jövő iránt, de most eloszlottak. Mert ime élni akarunk s akkor élni is fogunk. Az egyházi alkalmazottaknak ez a nemes és nagylelkű gesztusa éreztette hatását a világi elemen is; mert *Gr. Horváth-Toldy Rudolf* ennek hatása alatt évi 50.000 azaz ötvenezer lejt ajánlott fel egyházi célokra, akit pedig az agrár-reform szintén sok, szép ősi vagyontól fosztott meg. Ugyancsak *Márton András* egyszerű székely földműves évi 1000 lej adományával mutatott szép és követésre méltó példát unitárius székely gazdatársainak. Nincs kétségünk az iránt, hogy lelkes világi embereink is tudni fognak ilyen arányban lemondani és áldozni s akkor a „pokol kapui“ sem vehetnek rajtunk diadalmat. A Főtanács többi határozatairól a kiadandó jegyzőkönyvből szerezhetnek beható tájékozást olvasóink. Itt csak azt jegyezzük meg, hogy az egésznek lefolyása nyugodt és méltóságteljes volt, amit a tagok fegyelmezettsége mellett a tárgyilagos és komoly vezetésnek is lehet tulajdonítani.

A gyakorlati teológia néhány kérdéséről.

*Martin Schian: Grundriss der praktischen Theologie.
2. teljesen átdolgozott kiadás. Giessen, 1927.*

A címben írt könyvnek a Sammlung Topelmann-ban csak az első fele jelent meg. Ismertetésével tehát várnunk kellene, míg a második fele is megjelenik. De minthogy olyan gyakorlati kérdéseket tárgyal, minő pl. a liturgiáé, melyek nálunk is az utóbbi időkben nemcsak egyházi lapjainkban és papi összejöveteleken, hanem legutóbb az idei főtanácsn is megbeszélés tárgyai voltak, úgy véljük, hogy szolgálatot teszünk a köznek, mikor a figyelmet felhívjuk e könyvre. Szerzője a mi napjaink német gyakorlati teológiai tudományának egyik elsőrangú képviselője. Evangélikus, de egyes kérdésekben elfoglalt álláspontja reánk unitáriusokra is sok tanulsággal és hasznos útmutatással szolgálhat. Nincsenek mereven leszegezett álláspontjai. A gyakorlati élet felvetődő kérdéseit a történelem megvilágítására helyezi s a legtöbbször okos mérlegelés után józan ítélettel dönti el. Döntésénél a gyakorlati lehetőség szempontja megfelelően érvényesül. Azért sem lesz érdektelen megismerkedni e könyv tárgyalta kérdésekkel, hadd lássuk, minő problémák, minő kívánalmak vetődnek fel a német evangélikusoknál s minő reformok és megoldási tervek találunk visszhangra.

Más tekintetből is tanulságos e könyv figyelmes átolvasása. Nálunk az utóbbi években sok szó esett a *gyakorlati teológiai* tanszék betöltéséről. Egyéb tekintetben sem gazdag teológiai irodalmunk ez irányban éppen szegény. Beszélünk e tanszék szükségességéről, de valójában nem igen tudjuk, hogy mi a „gyakorlati teológia” fogalom tartalma. A fogalom tartalma és köre elmosódó körvonalainak talán az a körülmény az oka, hogy a tanszék csak elvileg van szervezve, de eddig betöltve még nem volt. E könyv átolvasása meggyőzött arról, hogy e tanszéknek igenis van teendője, még pedig igen széles körű, az egyházi élet minden területére kiterjedő sok teendője.

A következőkben csupán azokra a kérdésekre fogunk rámutatni, melyek hozzánk közelebb állanak, vagy esetleg nálunk is megbeszélés tárgyai voltak, vagy felvetődhetnek.

Schian bizonyára sokszor felmerült vita visszhangjaképen felveti a kérdést: van-e szüksége az egyháznak hitvallomásra? Természetesen igennel felel, de szükségesnek tartja hangsúlyozni,